

STORTINGET

Innst. 407 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 86 L (2022–2023)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet fremmer i denne proposisjonen forslag om enkelte endringer i arveloven. Forslagene knytter seg særlig til arvelovens regler om at minst én av arvingene må påta seg ansvaret for arvelaterens forpliktelser for at boet skal kunne skiftes privat, og at ektefellen eller samboeren ved å overta boet uskiftet blir ansvarlig for arvelaterens forpliktelser. I proposisjonen vurderes endringer i arveloven som kan bidra til at en arving eller gjenlevende ektefelle eller samboer ikke blir sittende med et ansvar for forpliktelser som langt overstiger verdiene i boet.

I proposisjonen vurderes mulige tiltak for å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag før arvingen eller ektefellen eller samboeren bestemmer seg for privat skifte eller uskifte med påfølgende fullt ansvar for arvelaterens gjeld. Beslutningen om å overta boet til privat skifte eller i uskifte bør tas på rett grunnlag, og arvingene og den gjenlevende ektefellen eller samboeren bør ha mest mulig korrekt informasjon om arvelaterens økonomiske stilling. På denne bakgrunn foreslås det en endring av arveloven § 92 som gir den gjenlevende ektefellen rett til innsyn i arvelaterens økonomiske forhold uten at det først må fremsettes krav om at retten oppretter en formuesfullmakt. Det samme foreslås for samboere som har, har hatt eller venter barn med arvelateren. Opplys-

ningene skal etter forslaget kunne kreves i de første 60 dagene fra dødsfallet, som er fristen for når skifteform må være valgt. Etter at skifteform er valgt, vil innsynsretten tilkomme den eller de som har fått skifteattest utstedt til seg.

Departementet foreslår en ny bestemmelse i arveloven § 116 der det slås fast at en arving som etter testament bare skal motta et bestemt, avgrenset gode av liten verdi, ikke kan påta seg ansvaret for arvelaterens forpliktelser. Slike arvinger vil ha en særlig risiko for å påta seg ansvar for større forpliktelser enn det vedkommende ligger an til å motta som arv. Muligheten til å påta seg et ubegrenset ansvar for den avdødes forpliktelser mot en forventning om en beskjeden arv kan dermed innebære en felle for disse arvingene.

Departementet foreslår også en ny regel i arveloven § 116 som innebærer at dersom eiendelene i boet ikke er tilstrekkelige til å oppfylle alle forpliktelsene etter arvelateren, kan arvingens gjeldsansvar i ekstraordinære tilfeller lempes overfor enkeltstående kreditorer. Lemping kan finne sted hvis retten under hensyn til kravets størrelse, arvingens økonomiske bæreevne og forholdene ellers finner at ansvaret for dette kravet virker urimelig tyngende for arvingen. Tilsvarende lempingsregler er foreslått for gjenlevende ektefeller og samboere som har påtatt seg gjeldsansvar i forbindelse med uskifte. De nevnte bestemmelsene er ment som snevre unntaksregler for tilfeller der gjeldsansvaret vil ramme arvingen eller den gjenlevende ektefellen eller samboeren meget hardt.

Det foreslås et unntak fra plikten til å oppnevne verger etter arveloven § 139 annet ledd tredje punktum om representasjon ved offentlig skifte i tilfeller der arvingen har en fremtidsfullmektig med mandat til å representere arvingen i forbindelse med skiftet.

Departementet foreslår også enkelte endringer i finansavtaleloven. Disse endringene er av mer korrekturmessig og teknisk art.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Odd Harald Hovland og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss og Sveinung Stensland, fra Senterpartiet, Ivar B. Prestbakmo og Else Marie Rødby, fra Fremskrittspartiet, lederen Per-Willy Amundsen og Tor André Johnsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Andreas Sjalg Unneland, og fra Venstre, Ingvild Wettrhus Thorsvik, viser til Prop. 86 L (2022–2023) Endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser), som inneholder forslag til enkelte endringer i arveloven. I proposisjonen knytter forslagene seg særlig til arvelovens regler om at minst én av arvingene må påta seg ansvaret for arvelaterens forpliktelser for at boet skal kunne skiftes privat, og at ektefellen eller samboeren ved å overta boet uskiftet blir ansvarlig for arvelaterens forpliktelser. Det vurderes endringer i arveloven som kan bidra til at en arving eller gjenlevende ektefelle eller samboer ikke blir sittende med et ansvar for forpliktelser som langt overstiger verdiene i boet.

Komiteen merker seg at bakgrunnen for lovforslaget var at lagdommer Jan Eivind Norheim i 2019 fikk i oppdrag å utrede om det bør gis regler i arveloven om en adgang til i særlige tilfeller å kunne bli fritatt fra ansvaret for arvelaterens forpliktelser som arvingen eller den lengstlevende ektefellen eller samboeren har påtatt seg, i forbindelse med overtakelse av boet til privat skifte eller uskifte.

Komiteen viser til at Justis- og beredskapsdepartementet 14. april 2021 sendte på høring et høringsnotat med forslag til enkelte endringer i arveloven mv.

Komiteen viser til at forslagene har til formål å redusere den økonomiske risikoen for private parter ved privat skifte og uskifte samtidig som kreditorene beholder et godt vern.

Komiteen har merket seg at det i arbeidet med lovforslaget har blitt vurdert å innføre en regel som pålegger retten en form for frarådingsplikt overfor arvinger som kan komme til å påta seg ansvaret for arvelaterens forpliktelser uten å ha tilstrekkelig kunnskap om forholdet mellom boets eiendeler og gjeld. Proposisjonen inneholder imidlertid ikke et forslag til en slik regel fordi vurderingen er at domstolene vil kunne gi tilstrekkelig veiledning og informasjon uavhengig av en bestemmelse om frarådingsplikt i loven. Komiteen vil på denne bakgrunn understreke at det med de endring-

er som nå foretas i reglene om arvingers ansvar for arvelaterens forpliktelser, er ønskelig at domstolene benytter seg av adgangen til å informere og veilede arvinger i spørsmålet om å påta seg ansvaret for arvelaterens forpliktelser.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser)

I

I lov 14. juni 2019 nr. 21 om arv og dødsboskifte gjøres følgende endringer:

§ 20 nytt tredje punktum skal lyde:

§ 116 femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 35 nytt tredje punktum skal lyde:

§ 116 femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 92 nytt annet ledd skal lyde:

I de første 60 dagene etter arvelaterens død kan arvelaterens ektefelle eller en samboer som har, har hatt eller venter barn med arvelateren, også uten formuesfullmakt kreve innsyn i arvelaterens formues- og gjeldsforhold etter reglene i første ledd.

Nåværende annet og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 92 nytt femte ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om fullmakter og innsynsrett som nevnt i første til fjerde ledd og kan herunder gi regler som presiserer omfanget av innsynsretten og hos hvem det kan kreves innsyn. I forskriften kan det gjøres unntak fra reglene i denne paragrafen.

§ 116 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

En arving som etter testament bare skal motta et bestemt, avgrenset gode av liten verdi, regnes ikke som arving etter første ledd første og annet punktum og tredje ledd første punktum.

Hvis eiendelene i boet ikke er tilstrekkelige til å oppfylle alle forpliktelsene etter arvelateren, kan en arving ansvar etter første ledd første punktum i ekstraordinære tilfeller lempes overfor enkeltstående kreditorer når retten under hensyn til kravets størrelse, arvingens økonomiske bæreevne og forholdene ellers finner at ansvaret for

dette kravet virker urimelig tyngende for arvingen. Første punktum gjelder ikke for krav arvingen hadde eller må ha hatt kunnskap om før han eller hun påtok seg ansvaret. Kravet kan ikke reduseres til et beløp som er lavere enn det kreditoren kunne ha regnet med å få dekket dersom boet hadde vært skiftet offentlig. Sak om lemping av ansvaret etter første punktum må reises av arvingen etter tvistelovens regler med kreditor som motpart innen ett år etter at arvingen fikk kunnskap om kravet.

§ 118 syvende ledd skal lyde:

Skifteattesten gir rett til innsyn i arvelaterens formues- og gjeldsforhold, herunder opplysninger om fastsetting av skatt, jf. skatteforvaltningsloven § 3-10. § 92 første ledd tredje til femte punktum gjelder tilsvarende.

Nåværende syvende ledd blir nytt åttende ledd.

§ 139 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Har arvingen ikke verge, skal retten eller bostyreren gi melding til statsforvalteren om at det skal oppnevnes verge, med mindre arvingen har en fremtidsfullmektig som kan ivareta arvingens interesser under skiftet.

II

I lov 18. desember 2020 nr. 146 om finansavtaler gjøres følgende endringer:

§ 3-1 sjettede ledd skal lyde:

(6) Annet til femte ledd gjelder ikke for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven eller verdipapirfondloven.

§ 3-4 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette at opplysninger som nevnt i første og annet ledd også skal gis til statsforvalteren.

§ 3-22 annet ledd annet punktum bokstav a skal lyde:

a. *avtaler om finansoppdrag som ikke er omfattet av verdipapirhandelloven eller verdipapirfondloven*

§ 3-35 første ledd skal lyde:

(1) For avtaler etter kapittel 5 og 6 skal det benyttes følgende standardiserte kredittopplysningsskjema:

- a. *for boliglån: skjemaet som er inntatt som vedlegg II til boliglåndirektivet (direktiv 2014/17/EU)*
- b. *for brukskontokreditt, refinansiering og kredittavtaler som samvirkeforetak tilbyr egne medlemmer på særskilte vilkår: skjemaet som er inntatt som vedlegg III til forbrukerkredittdirektivet (direktiv 2008/48/EF)*
- c. *for kredittavtaler som ikke er omfattet av bokstav a eller b: skjemaet som er inntatt som vedlegg II til forbrukerkredittdirektivet (direktiv 2008/48/EF).*

§ 3-56 paragrafoverskriften og første ledd skal lyde:

§ 3-56 Forholdet til andre lover. Definisjoner

(1) §§ 3-57 og 3-58 gjelder ikke for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven eller verdipapirfondloven.

§ 4-52 tredje ledd skal lyde:

(3) Har en kunde flere verger, disponerer de kontoen i fellesskap, med mindre de skriftlig har gitt melding om noe annet, statsforvalteren har besluttet at bare én av vergene skal disponere kontoen etter vergemålsloven § 18 fjerde ledd, eller en gaveytter eller arvelater har besluttet at gaven eller arven skal forvaltes på en bestemt måte, jf. vergemålsloven § 95.

§ 8-3 nr. 9 oppheves.

III

1. *Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.*
2. *Endringene i del I av lov 14. juni 2019 nr. 21 om arv og dødsboskifte §§ 20, 35, 92 og 116 gjelder når dødsfallet finner sted etter lovens ikrafttredelse.*
3. *Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.*

Oslo, i justiskomiteen, den 23. mai 2023

Per-Willy Amundsen

leder

Andreas Sjalg Unneland

ordfører

